

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ У ПРАКТИКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

STAGES OF IMPLEMENTATION OF PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF DIGITAL COMPETENCE OF FUTURE LAW ENFORCEMENT OFFICERS IN THE PRACTICE OF UNIVERSITY EDUCATION

У статті розглянуто проблему впровадження розроблених педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх правоохоронців в процесі фахової підготовки. Виділено етапи імплементації педагогічних умов: мотиваційний, технологічний та оцінно-рефлексивний. Виокремлено мету кожного із етапів, орієнтовні терміни, перелік навчальних дисциплін, у межах яких відбувається впровадження педагогічних умов. Наголошено, що розподіл етапів є орієнтовним (відповідно до навчальних семестрів курсантів) і може набувати хронологічних змін в залежності від формату навчання (очне, дистанційне, змішане, що було пов'язано з соціальними обмеженнями, викликаними пандемією та воєнним станом). З метою зацікавлення курсантів до використання цифрових інструментів і сервісів в професійній діяльності виділено приклади позааудиторного навчання (зустрічі з фахівцями з правоохоронної діяльності, зокрема, Національної поліції України), на яких курсантів знайомлять зі складними спеціалізованими задачами та практичними проблемами правоохоронної діяльності, що потребують достатнього рівня сформованості цифрової компетентності. Наведено механізми організації та діяльності наукових гуртків курсантів, слухачів і студентів ЗВО. Представлено орієнтовний перелік напрямків роботи наукових гуртків, що пов'язані з проблемою цифровізації сьогодення. Для обґрунтування часових меж впровадження педагогічних умов у практику університетської підготовки майбутніх правоохоронців проаналізовано зміст «Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня (для 11 класів)», Стандарти вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»), а також результати опитування науково-педагогічних працівників. Розроблено матрицю відповідності педагогічних умов і компонентів цифрової компетентності.

Для забезпечення самооцінки рівня сформованості цифрової компетентності майбутніх правоохоронців розроблено чек-лист, що базується на «CEDEFOP. Digital competences – Self-assessment grid».

Ключові слова: цифрова компетентність, формування, педагогічні умови, майбутні правоохоронці, цифрові технології, професійна підготовка.

The article considers the problem of implementing the developed pedagogical conditions for the formation of future law enforcement officers' digital competence in the process of professional training. The stages of pedagogical conditions implementation are distinguished: motivational, technological and evaluative-reflective. The purpose of each of the stages, the indicative terms, and the list of academic disciplines within which the implementation of pedagogical conditions takes place are distinguished. It is emphasized that the distribution of stages is indicative (according to the academic semesters of the cadets) and can take on chronological changes depending on the training format (face-to-face, distance, mixed, which was associated with social restrictions caused by the pandemic and martial law). In order to interest cadets in the use of digital tools and services in professional activities, examples of extracurricular training (meetings with law enforcement specialists, in particular, the National Police of Ukraine) are highlighted. On which cadets are introduced to complex specialized tasks and practical problems of law enforcement that require a sufficient level of digital competence. The mechanisms of organization and activity of scientific groups of cadets, trainees and students of HEI are presented. An indicative list of scientific bands areas of work related to the problem of digitalization of today is presented. To justify the time limits of the introduction of pedagogical conditions in the practice of future law enforcement officers' university training, the content of the "Model educational program of general secondary education institutions of the III degree (for 11 grades)", the Standards of higher education of Ukraine for the first (bachelor) level of higher education (field of knowledge 08 "Law", specialty 081 "Law", the field of knowledge 26 "Civil security", specialty 262 "Law enforcement"), as well as the results of a survey of scientific and pedagogical workers were analyzed. A matrix of compliance with pedagogical conditions and components of digital competence has been developed.

To ensure self-assessment of the level of digital competence of future law enforcement officers, a checklist based on «CEDEFOP. Digital competencies – Self-assessment grid» has been developed.

Key words: digital competence, formation, pedagogical conditions, future law enforcement officers, digital technologies, professional training.

УДК 378.4.091.011.33:34-051]:

[005.336.2:004]

DOI [https://doi.org/10.32782/2663-](https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.1.40)

6085/2022/51.1.40

Коченко І.П.,

аспірант кафедри соціальної педагогіки Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Полтава

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Цифрова компетентність майбутніх правоохоронців виступає необхідною умовою їхнього професійного становлення в умовах цифрової трансформації суспільства як трансформації соці-

ально-економічних підсистем суспільства, що передбачає глибинне проникнення у всі сфери суспільного життя, цифрових (комп'ютерно орієнтованих, електронних) засобів і технологій діяльності, всеосяжне застосування мобільно орієнтованих

середовищ діяльності інтернет-користувачів, що використовують адаптивні інформаційно-комунікаційні мережі, побудовані на базі інформаційних технологій хмарних обчислень (за В. Биковим [1]).

У нашій попередній роботі [2] ми обґрунтували та теоретично розробили педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх правоохоронців: формування мотивації до застосування цифрових технологій у професійній діяльності та розуміння вагомості цифрової компетентності для кар'єрного зростання правоохоронців; збагачення змісту навчальних дисциплін інформацією, спрямованою на опанування майбутніми правоохоронцями системи знань про сутність цифрових технологій, набуття ними вмій і навичок щодо її практичного використання; створення сприятливого цифрового освітнього середовища для формування цифрової компетентності майбутніх правоохоронців. Упровадження розроблених педагогічних умов в процес фахової підготовки правоохоронців вимагає детального вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Успішні приклади формування цифрової компетентності є для нас певним підґрунтям щодо реалізації дослідницької роботи: учителів, майбутніх педагогів (Н. Гуцина, О. Мирошніченко); фахівців комп'ютерних технологій (О. Трифонова); співробітників організаційно-навчальних підрозділів в університеті (А. Карпенко). Крім того, заслуговують на схвалення дослідження, які розкривають різні аспекти компетентнісного розвитку майбутніх правоохоронців: професійних навичок (В. Монастирський); естетичного смаку (Ю. Орел-Халік); правової культури, загальнокультурної компетентності (В. Ільїна, А. Краснощок); підготовки до професійної адаптації (О. Царьов), мовної підготовки (О. Мамонова); умінь розв'язувати конфлікти (О. Климентьєва).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, недостатньо дослідженою залишається проблема виявлення педагогічних механізмів та інструментарію формування цифрової компетентності майбутніх правоохоронців.

Мета статті. Мета статті – розкрити етапи впровадження педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх правоохоронців у практику університетської освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Імплементация педагогічних умов здійснюється за трьома етапами: мотиваційним, технологічним та оцінно-рефлексивним.

Метою першого етапу є формування у курсантів усвідомлення значущості цифрової компетентності, інтересу до використання цифрових технологій в правоохоронній діяльності (I семестр). Реалізація мети забезпечується в межах навчальних дисциплін: «Іноземна мова професійного

спрямування», «Міжнародна безпека та євроатлантична інтеграція України», наукового гуртка курсантів, слухачів і студентів. У межах етапу забезпечується підвищення мотивації майбутніх правоохоронців до використання цифрових технологій, готовності до засвоєння нових знань, усвідомлення ціннісного ставлення до інформаційного простору як професійного інструменту. Курсанти націлюються на відчуття усвідомленої потреби використання цифрових інструментів і сервісів у майбутній професійній діяльності та в навчанні. З метою зацікавлення курсантів до використання цифрових інструментів і сервісів в професійній діяльності в межах позааудиторного навчання проводяться зустрічі з фахівцями з правоохоронної діяльності, зокрема, Національної поліції України. На таких зустрічах курсантів знайомлять зі складними спеціалізованими задачами та практичними проблемами правоохоронної діяльності, що потребують достатнього рівня сформованості цифрової компетентності. Вагомий наголос ставиться на ситуаціях комплексності та невизначеності умов.

Крім того, відбуваються презентації діяльності наукових гуртків курсантів, слухачів і студентів ЗВО, що здійснюють свою роботу відповідно до чинних положень, наприклад, «Положення про наукові гуртки курсантів, слухачів і студентів Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка» [3]. Керівники гуртків готують презентації для першокурсників, у межах яких знайомлять з метою, основними напрямками, графіком роботи гуртків, можливостями апробації результатів у межах конкурсів, конференцій, виставок, олімпіад, дискусій та ін.

Представимо орієнтовний перелік напрямків роботи наукових гуртків, що пов'язані з метою нашого дослідження: законодавство України, що регламентує діяльність цифровізації суспільства; принципи взаємодії з населенням на засадах партнерства в цифрову епоху; порядок та підстави застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, інформаційно-пошукових систем та баз даних; використання цифрових технологій для здійснення оперативно-розшукової діяльності; кіберзахист державних інформаційних ресурсів та інформації.

У результаті інтерактивного голосування курсанти обирають наукові гуртки, у яких вони бажають взяти участь. Здійснюється формування складу гуртків, відбувається домовленість щодо першого організаційного засідання наукового гуртка.

Мета другого етапу (II – III семестри) – формування системи знань, умінь і навичок, що сприяють використанню цифрових технологій в правоохоронній діяльності. Дослідницька робота з майбутніми правоохоронцями реалізується у процесі вивчення навчальних дисциплін: «Юридичне документознавство», «Іноземна мова професійного

спрямування», «Інформаційні технології», «Теорія держави та права», «Академічна доброчесність», «Інформаційне право», наукового гуртка курсантів, слухачів і студентів. Діяльність викладачів спрямована на формуванні у студентів сукупності знань про отримання та обробку цифрової інформації, структурування, кодування та її вимірювання, способи освоєння програмного забезпечення, знання міжпредметних зв'язків і можливостей професійного самовдосконалення цифрових технологій. Особливий уклін робиться на набутті практичних навичок роботи з інтернет у професійних цілях, застосування алгоритмів обробки інформації, оволодіння методами комунікації для вирішення професійних завдань. Здійснюється ознайомча практика курсантів, завданням якої є ознайомлення з діяльністю правоохоронних органів (для курсантів – Національної поліції), органів державного управління та місцевого самоврядування, підприємств усіх форм власності, установ та організацій за фахом. Зазвичай ознайомча практика може проводитися у формі екскурсій до закладів чи установ за фаховою спеціалізацією або суміжної галузі, якщо це обґрунтовано програмою ознайомчої практики. Метою екскурсій є ознайомлення здобувачів вищої освіти з історією установи, організації, закладу, його структурою й основними типами діяльності. Результатом ознайомчої практики є усвідомлення здобувачів вищої освіти майбутньої сфери діяльності, змісту вищої освіти та фахової підготовки [4].

Метою третього етапу (IV семестр) є аналіз рівня сформованості цифрової компетентності майбутніх правоохоронців. Продовжується вивчення дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування», додається дисципліна за вибором «Цифрові технології в правоохоронній діяльності».

Здійснюється навчання у межах наукового гуртка курсантів, слухачів і студентів. У межах етапу освітній здійснюється оцінку рівня володіння цифровими технологіями, усвідомлення себе частиною глобального цифрового середовища. Реалізація форм і методів навчання спрямована на оцінку розвитку креативності студентів, їхньої схильності до самоаналізу, самоконтролю, пізнання себе і усвідомлення своєї суб'єктності в процесі професійної діяльності в умовах цифрового середовища. Здійснюється навчальна практика здобувачів освіти, що має на меті узагальнення та систематизацію набутих теоретичних знань, вироблення вміння та навичок застосування їх на практиці [4].

Розподіл етапів є орієнтовним (відповідно до навчальних семестрів курсантів) і може набувати хронологічних змін в залежності від формату навчання (очне, дистанційне, змішане, що було пов'язано з соціальними обмеженнями, викликаними пандемією та воєнним станом).

Головне питання, яке потрібно було пояснити – вибір часових меж упровадження педагогічних умов у практику університетської підготовки майбутніх правоохоронців. Підґрунтям для цього стали наступні фактори:

- У «Типовій освітній програмі закладів загальної середньої освіти III ступеня (для 11 класів)» [5] виділено вміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. Відповідно до програми [5], випускники ЗЗСО мають критично осмислювати інформацію та джерела її отримання, усвідомлювати вагомість цифрових технологій для ефективного вирішення проблем і завдань. Це є підґрунтям для формування цифрової компетентності майбутніх правоохоронців, починаючи з I семестру навчання.

- Стандарти вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право» [6], галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність» [7]), що визначають вагомість цифрової компетентності як результату сформованості загальних, спеціальних компетентностей, а також програмних результатів навчання. Розуміння цифрової компетентності як складника професійної компетентності майбутніх правоохоронців. Отже, для формування професійної компетентності потрібно попередньо мати достатній рівень сформованості цифрової компетентності.

- Результати опитування науково-педагогічних працівників, відповідно до якого в ОПП спеціальностей 081 «Право» [6], «Правоохоронна діяльність» [7] наявні навчальні дисципліни, на базі яких можливо упровадження авторських педагогічних умов.

Зазначимо, що впровадження педагогічних умов ми розглядаємо в контексті їхнього впливу на формування відповідних компонентів цифрової компетентності майбутніх правоохоронців (рис. 1).

Педагогічні умови	Компоненти цифрової компетентності			
	Гносеологічний	Мотиваційно-ціннісний	Діяльнісно-технологічний	Результативно-рефлексійний
ПУ1		+		+
ПУ2	+	+	+	
ПУ3	+	+	+	+

Рис. 1. Матриця відповідності педагогічних умов і компонентів цифрової компетентності

Отже, ми вважаємо, що імплементація трьох педагогічних умов сприяє формуванню відповідних компонентів цифрової компетентності. Водночас зазначимо, що представлена матриця є орієнтовною, адже вплив усіх трьох педагогічних умов ми розглядаємо в комплексі та взаємозв'язку. На сто-

рінках дисертації ми не будемо доводити, що лише певна педагогічна умова сприяє формуванню певного компонента цифрової компетентності.

Для забезпечення самооцінки рівня сформованості цифрової компетентності майбутніх правоохоронців розроблено чек-лист, що базується на «CEDEFOP. Digital competences – Self-assessment grid» [8]: використання розширених стратегії пошуку в інтернеті; оцінювання достовірності даних і інформації в інтернеті; зберігання інформації, знайденої в інтернеті, у різних форматах, у т. ч. за допомогою хмарних сервісів; активне та усвідомлене використання різних засобів комунікації та інструментів співпраці (електронна пошта, чат, блоги, месенджери, соціальні мережі, електронні таблиці, календарі, системи управління проєктами тощо).

Для реалізації чек-листа можливо використання таких цифрових інструментів і сервісів щодо залучення та проведення опитувань (Kahoot!, Socrative, Plickers, Quizizz, Quizalize, Mentimeter).

Висновки. Представлено імплементацію педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх правоохоронців відповідно до трьох етапів: мотиваційного, технологічного та оцінно-рефлексивного. Метою першого етапу є формування у курсантів усвідомлення значущості цифрової компетентності, інтересу до використання цифрових технологій в правоохоронній діяльності (I семестр). Мета другого етапу (II – III семестри) – формування системи знань, умінь і навичок, що сприяють використанню цифрових технологій в правоохоронній діяльності. Метою третього етапу (IV семестр) є аналіз рівня сформованості цифрової компетентності майбутніх правоохоронців. Наступним кроком дослідження є з'ясування ефективності авторських педагогічних умов.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Bykov V., Pinchuk O. Digital competence as a necessary condition for digital transformation of educational and scientific activities. *Digital education at environmental universities*. 2021. No. 9. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725983/1/zbirnik_deeu_2021_0.pdf.
2. Коченко І. П. Педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх правоохоронців у процесі фахової підготовки. *SWorldJournal*. 2022. Issue No14. Part 1. 78–86.
3. Положення про наукові гуртки курсантів, слухачів і студентів Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. URL: <https://lduvs.edu.ua/naukova-diyalnist/>.
4. Положення про практичну підготовку в Луганському державному університеті внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. URL: <https://lduvs.edu.ua/normativni-polozhennya/>.
5. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня (для 11 класів). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv>.
6. Стандарт вищої освіти за спеціальності 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr-1.pdf>.
7. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність» URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/262-Pravookhor.diyalnbak.31.01.22.pdf>.
8. CEDEFOP. Digital competences – Self-assessment grid. 2013. URL: <https://europass.cedefop.europa.eu/sites/default/files/dc-en.pdf>.